

Nova ornithologia Transilvanica.

Az utolsó évtizedekben, amikor a földrajzi állatfajták és azok jeyei variálási határainak tanulmányozására — és nem a hasonlóságra és különbségre — helyezik az állatrendszertan kutatók a súlyt, valamint fokozottabb figyelemmel vizsgálják a madarak szaporodásának élettanát, a mi vidékünkön is történtek ilyenfajta vizsgálatok, bár le kell szögeznünk, hogy nálunk e tekintetben még igen sok kívánnivaló van hátra.

Endemikus fajtáink idáig: a cinegék közül a *Parus atricapillus transylvanicus* Kleinschmidt (Berajah, 1921, p. 17) Braşov-Brassó környékéről, valamint ilyennek lehetett volna számítani a retyezati barátcinegét, *Parus palustris Congrevi* Kinnear-t (Bull. B. O. C., 1928, p. 50), amelyet azonban F. Steinbacher a *P. p. stagnatilis* Brehm-mel szinonimnak tart. (Hartert: Vög. Pal. Faun. Ergbd., 1933, p. 189). Ugyanígy lehetne venni a *Parus capitulo-fusconigriganti* Höhr-t is (Verh. Sieb. Ver. Natw., Hermanst., 1933—4, p. 42), amely átmenet lenne a *Parus palustris* és a *Parus atricapillus* között. Mivel azonban mindkét fajtakör máig egyesíthető nem volt, a szerzőnek pedig nagyobb külföldi összehasonlító anyag nem állott rendelkezésére, ezeket a példányokat talán basztardoknak lehetne tekinteni, amelyek külön névvel nem illethetők. Faji voltunk igen kétséges.

Az angol Congree (Ibis, 1929, p. 443) Timişoara-Temesvár környékén a csókából a *Coloeus monedula spermologus* Vieill.-t találta, Haţeg-Hátság vidékén ellenben a *C. m. collaris* Drum.-t. Szerinte Capalnaş-Kápolnásnál a zöldikéből (*Chloris chloris Mühlei* Parr.), nádi sármányból (*Emberiza schoeniclus Caneti* Brehm), őszapóból (*Aegithalos c. caudatus* L.), csilp-csalp füzikéből (*Phylloscopus c. collybita* Vieill.) és nem a keleti nádi sármányból (*Emberiza schoeniclus Stresmanni* Steinb.), vagy a csilp-csalp füzikéből (*Phylloscopus collybita abietina* Nill.) és a nagy fakopáncsból (*Dryobates major candidus* Stres.) fészkelnének. Igen érdekes, hogy nagy számban találta fészkelve ezen a vidéken a kis légykapót (*Muscicapa parva* Bechst.).

Kis énekesink közül Dobaynak sikerült a kerti sármány költését megállapítani Ceuş-Szászcsávás környékén (Kócsag, 1933, p. 58.). Ugyanő foglalta össze a kövirigó költési adatait területünkről. (Kócsag, 1935, p. 17), valamint a nagy békászósas biológiájáról is írt (Kócsag, 1934, p. 31.).

Örvendetes, hogy gr. Teleki Jenő szerint a szakállas keselyű újra fészkelne a Retyezaton (Aquila, 1928, p. 374.). A ragadozó madarakat különben szintén Dobay foglalta össze (Kócsag, 1932, p. 85), amely szerint jelenleg biztosan költő ragadozók: barátkeselyű, szirtisas, nagy bé-

kászósas, kis békászósas, törpesas, vörös- és barna kánya, egerész- és darázsölyv, héja, karvaly, barna rétihéja, kabasólyom, vörös- és kék- vércse.

Végül rá kell térni ludaink, érdekes téli vendégeink kérdésére, amiről bőven volt szó az Aquila 1931—34 kötetében. E helyt bennünket Kammer cikke érdekel (Aquila, 1931—34, p. 227), aki szerint Sibiu-Nagyszében környékén 1933. X. 16-án sikerült egy *Anser fabilis carnerostris* But.-t elejteni. Ezt a ludat Hartert már 1915-ben szinonimnak tartotta a törzs fájával, sőt magát az *Anser neglectus* Sushkin-t is csak kérdőjellel fogadta el. Most azután az orosz Dementieff (Alauda, 1936, p. 169) először vizsgált nagyobb anyagot — cca. 400 példányt — költési időből és ezen vizsgálat alapján valóban mindkét lud szinonimnak bizonyult az *Anser f. fabilis* Lath.-mal, amelynek fajtakörébe a következő fajták tartoznak: *Anser fabilis brachyrynchus* Bail. (Grönland, Ny. Európa), *A. f. fabalis* Lath. (K. Európa, Ny. Ázsia), *A. f. serrirostris* Swinh. (K. Szibéria), *A. f. Middendorfi* Sev. (K. Ázsia).

Ezzel a rövid összefoglalással kívántam rámutatni arra hogy a szabad természetet járó ornithologusok ne hajszojálják a kétes ritkaságokat, hanem egy fajt válasszanak ki és annak: életének, életkörülményeinek tanulmányozására szenteljék idejüket. A rendszertan mai állása szerint bőrtanulmányt ma már magán ornithologus csak úgy tud végezni, ha valami nagy állattani intézetben dolgozik, ahol van már anyag tanulmánya részére, a kellő összehasonlító anyagot meg tudják szerezni külföldi múzeumokból, de emellett saját friss gyűjtésre is van szükség. Ne ijedjen meg senki, ha 500—1000-es sorozatokról hall, hiszen ezek a madarak rendszerint szétoszlanak vagy 50 évre és az egész világ területére s így irtásnak az nem vehető. Ami Transylvaniát-Érdélyt illeti, itt még sok érdekesség és meglepetés várható, ezért kívánatos, hogy időnként a legközönségesebb madarakból (pl. cinegék, harkályok stb.) nagyobb tudományos intézeteknek egy-egy példányt küldjünk.¹

Dr. Kleiner Endre.

¹) E cikk szerzője jelenleg a szarka- és szajkó-kérdés tisztázásával foglalkozik. Nagy szolgálatot tennének vadászaink, ha egyes vidékeinkről, az egyébként hivatalosan is irtott említett madarakból 1—1 példányt beküldenének (Budapest, Múzeum-körút 9.), egyszerűen egy dobozban, „minta érték nélkül” jelzéssel.

Szerk.